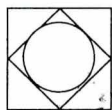

Revista Monumentelor Istorice

Anul LXXII
Nr. 1 ♦ 2001 – 2003

Revista Monumentelor Istorice

Institutul Național al Monumentelor Istorice
București, 2003

Coperta 1

Cei doi copii ai lui Luca Arbore, detaliu din tabloul funerar,
pronaosul Bisericii Arbore, jud. Suceava

Coperta 4

Macheta bisericii din tabloul votiv, Biserica Arbore, jud. Suceava

Colegiul de Redacție

Președinte: Acad. MARIUS PORUMB

Dr. CORINA POPA

Dr. DANA MIHAI

Dr. GHEORGHE I. CANTACUZINO

Arh. GHEORGHE SION

Redactor șef

Dr. VOICA MARIA PUȘCAȘU

Tehnoredactare

FLORENTINA IVAN

Coperta

RĂZVAN GĂTEAJE

Corectura

MIHAELA MURGOCI

Traducere

RUXANDRA BAKER

Tiparul executat la S.C. DAIM PUBLISHING HOUSE SRL

Adresa redacției

Str. Ienăchiță Văcărescu nr. 16, sector 4, București

Tel: 021 3363398; fax: 021 3369904

ISBN: 973-98123-18-6

Revista a apărut cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor
S.C. ARHEOTERRA CONSULT SRL

Revista Monumentelor Istorice continuă

Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice (1908-1945), publicație numită ulterior

Revista Muzeelor și Monumentelor, *Seria Buletinul Monumentelor Istorice* (1970-1975)

și *Monumente Istorice și de Artă* (1976-1989).

CUVÂNT ÎNAINTE

Vasile Drăguț – 1928-2003 / 5

STUDII. CERCETĂRI

Monica Mărgineanu Cârstoiu, *Capitele corintice și corintizante de la Histria /*

The Corinthian and Corinthian-style capitals in Histria / 7

Geanina Roșu, *Tabloul funerar din pronaosul Bisericii Arbore. Semnificații. Restaurare /*

The Funerary Picture in the „pronaos“ of Church „Arbore“. Symbolism. Restoration / 22

Tereza Sinigalia, *Programul iconografic al spațiului funerar din Biserica Sf. Ioan Botezătorul din Satul Arbore /*

The Iconographic Arrangement of the Funerary Space in the Church „St. John the Baptist“

(Sf. Ioan Botezătorul), Arbore village, Suceava county / 27

Vlad Bedros, *Rolul ideologiei politice în apariția și fixarea tipului de necropolă voievodală*

în Moldova secolelor al XV-lea și al XVI-lea / The Role of Political Ideology in the Emergence and Establishment of the Moldavian Princely Necropolis in the 15th -16th centuries / 35

Gh. I. Cantacuzino, *Vestigii din zona vechii reședințe voievodale de la Câmpulung /*

Vestiges from the former princely residential area in Câmpulung / 41

Dana Mihai, *Materiale, tehnici de construcție și soluții constructive documentate arheologice*

în Țara Românească, secolele XVI-XVII / Construction Materials, Techniques and Solutions

with archaeological records in the Romanian State (Țara Românească), 16th -17th centuries / 59

Sorin Minghiat, Corina Lucescu, Andreea Pop, *Școala Latină din comuna Cincu (județul Brașov) /*

The Latin School in Cincu – a historical and architectural study / 65

Ioan Istudor, *Considerații tehnice asupra unor picturi murale din România (epocile antică, medievală, modernă) /*

Technical Considerations on Some Mural Paintings in România / 76

Sergiu Nistor, *Monumente în risc și monumente în pericol: gestiunea specială a monumentelor amenințate /*

Monuments under Risk and Monuments in Danger – special administration for endangered monuments / 101

CONSERVARE. RESTAURARE

Ștefan Bâlici, Virgil Apostol, *Observații privind protecția și conservarea monumentelor arheologice în România /*

Comments on Conservation of Archeological Monuments / 109

Corina Lucescu, *Conservarea integrată componentă a valorificării spațiilor istorice /*

The Integrated Conservation – Component of capitalization of historical spaces / 118

ARHIVĂ

Iuliu Șerban, *Fondurile arhivistice ale Comisiunii Monumentelor Istorice*

și Direcției Monumentelor Istorice / The Records Fund of the Commission for Historical Monuments and Department for Historical Monuments / 121

EVOCĂRI

Mihai Sorin Rădulescu, *Despre genealogia familiei Balș / On the Balș Family Genealogy / 125*

Sanda Ignat, *Evocare – 100 de ani de la nașterea arhitectului Ștefan Balș (27 octombrie 1902–12 februarie 1994) /*

Evocation – 100 years from the birth of architect Ștefan Balș (27 October 1902–12 February 1994) / 127

Laurențiu Tudor I. Spoială, *Despre restaurarea clisiarniței de la Mănăstirea Moldovița și alte amintiri /*

On restoration of the „clisiarnița“ at Moldovița Monastery, other memories / 128

Dan Corneliu, *Oameni și faptele lor / People and their undertakings / 137*

Mircea Mironescu, *In memoriam Constantin Pavelescu / In memoriam Constantin Pavelescu / 138*

Laurențiu Tudor I. Spoială, *In memoriam Constantin Pavelescu /*

In memoriam Constantin Pavelescu, engineer / 139

DAN CORNELIU

Înmănuncherea simpozionului privind 110 ani de existență a Comisiei Monumentelor Istorice cu evocarea a 100 de ani de la nașterea domnului arh. Ștefan Balș era absolut necesară și absolut oportună.

Consider că din cei 110 ani ai comisiei, etapa EROICA DE SUPRAVIEȚUIRE a D.M.I., a fost cea condusă de domnii arhitecți Ștefan Balș și Radu Udroi, și a fost condusă magistral, ei creând în același timp o adevărată școală pentru tinerii proiectanți și constructori restauratori.

Îndrăznesc să enumăr câteva principii care au stat la baza sus amintitei "școli".

– MODESTIA chiar și SMERENIA restauratorului față de CTITOR. Exemplu: „NU Ștefan Balș este important ca restaurator ci ȘTEFAN CEL MARE ca CTITOR“.

– EXIGENȚA RELEVVELOR și al CERCETĂRILOR cu toata gama specialiștilor în: arheologie, istoriografie, pictură etc.

– Necesitatea studierii CADRULUI din care face parte obiectul ce se restaurează. Exemplu: din lucrările restaurate ale Mănăstirii Moldovița se desprinde CLISIARNIȚA, ca obiect.

– Unde nu sunt date complete, necesare unei lucrări de restaurare, restauratorul poate să improvizeze soluții tradiționale din zonă, dar să utilizeze materiale ușor de modificat (ex: lemnul). În nici un caz utilizarea materialelor greu sau imposibil de înlocuit (ex: la clisiarnița s-a utilizat lemnul la ceardac deoarece acesta nu era un element cert), dar ulterior restaurării s-a construit accesul la etaj printr-o scară de beton. Prima soluție este bună fiind acceptată și avizată, în cel de-al doilea caz este cel puțin discutabilă, dar sigur în afara principiilor de restaurare recomandate de domnul arh. Ștefan Balș.

– Același domn arhitect recomandă că înaintea proiectării în reconstrucție să existe o fază de VISARE, care ar ușura înțelegerea momentului de creație a CTITORULUI.

– Dirigințele de șantier trebuie testat psihologic ca să vibreze odată cu citirea planului ca un adevărat coautor.

Cât privește alegerea meșterului de șantier, acesta ar trebui să fie localnic sau din zona, să „simtă“ materialul. Mi-a rămas în memorie meșterul MORHAN, serios, care nu se culca până nu-și însușea proiectul complet, după care el se culca și eu,... NU.

Pentru a evoca memoria domnului arhitect Ștefan Balș mă opresc la „Lucrările de restaurare de la Mănăstirea Moldovița“ unde numirea mea ca șef de proiect mi-a făcut-o chiar dânsul zâmbind: „DANE, IA-ȚI PATUL TĂU ȘI UMBLĂ!“, și drept să spun că până la 80 de ani cât am împlinit TOT UMBLU.

Consider ca mulți au scris multe despre Mănăstirea Moldovița, așa ca mă rezum la constatări finale.

Personalitatea domnilor arhitecți Ștefan Balș și Radu Udroi și rolul pozitiv al acestora rezulta și în crearea scolii de restauratori recunoscută pe plan intern și internațional, fapt cert care mărește cadrul „TABLOULUI VOTIV“ al Mănăstirii Moldovița.

*Jui Dan Corneliu
al doilea ctitor al "eclesiaruitii"
Ștefan Balș
X-1958*